

”Tieteellisen tutkimuksen ja tieteentekijöiden saama mediahuomio on näin Tutkitun tiedon teemavuonna kasvanut merkittävästi. Tältä ainakin tuntuu, jos seuraa suurimpia tiedotusvälineitä ja sosiaalisen median omia kuplia. Tiedejournalismin ja tiedeviestinnän todellista asemaa on vaikeampi hahmottaa, sillä tiedeviestinnän tutkimusta ei Suomessa systemaattisesti tehdä. Tiedeviestinnän luonnetta ja muutosta on toki laajasti pohdittu. Vanha tiedevalistuksen malli on korvautunut uusilla, demokraattisimmilla näkemyksillä. On jopa puhuttu tiedeviestinnän dialogisesta käänteestä osallistavan tiedeviestinnän suuntaan. Tieteen vaikuttavuus ulottuu kansalaisista päätöksentekijöihin ja tutkimustiedon hyödyntämiseen. Massimo Bucchi toteaa kirjassa Newtonin kana: ’Kahdesta yleisimmistä tieteen oikeuttamisen strategiasta ensimmäinen liittyy käyttökelpoisuuteen: tiede perustelee asemaansa sovelluksista ja jopa epäonnistumisista saatavan hyödyn, erityisesti teknologisten keksintöjen, kautta. Toinen korostaa tieteen kulttuurista arvoa: näin tieteestä tulee kulttuurielämysten, esteettisen nautinnon ja jopa hovin lähde. (...)

Millaista tiedejournalismia Suomessa harjoitetaan, miten jutunaiheet valikoituvat ja on-

ko tiedejuttujen määrä todella lisääntynyt, kuten monen näpituntuma kertoisi? Tiedejournalismin ja tiedeviestinnän tutkimus on Suomessa pirstaleista ja satunnaista. (...) Koska yhteismitallista vertailevaa tutkimusta ei Suomessa tehdä, emme tiedä, mikä on tieteen painoarvo suomalaisessa journalismissa. Tieteen lukutaito on osa jokaisen kansalaisen tiedepääomaa, minä kartuttamisessa tiedejournalismilla on suuri merkitys. Tiedelukutaito ei ole ainoastaan tieteellistä tietämystä, vaan myös ymmärrystä tieteen menetelmistä ja käytännöistä sekä kykyä arvioida tieteen tuottamaa tietoa kriittisesti. Tiedettä tulisi popularisoida niin, että lukija, kuuntelija tai katsoja oppii ajattelemaan itse. Tämä on tullutkin esiin mm. ympäristökysymyksissä. Tiede tulee nähdä osana arkea, yhteiskuntaa ja päätöksentekoa.”

(Ilari Hetemäki ja Ulla Järvi *Tieteessä tapahtuu* -lehden (5/2021) pääkirjoituksessa)

Uudenlaista tiedeviestintää edusti hiljattain #minätutkin-kampanja Twitterissä:

”Suomalaistutkijoiden Twitterilmiöksi noussut #MinäTutkin-kampanja on huomioitu tiedelehtien ykkösjulkaisussa. Nature – jonka voidaan sanoa jakavan alan julkaisujen kruunun yhdessä Sciencen kanssa – on ar-

tikkeliinsa haastatellut idean takana osaltaan ollutta Tieteellisten seurain valtuuskunnan julkaisupäällikkö Sami Syrjämäkeä.

Kampanjan alkusoitto oli toimittaja Susanne Päivärinnan twiitti, jossa hän kritisoi yhtä Suomen Akatemian rahoituspäätöksistä.

Keskusteluun liittyi pian muitakin osallistujia, ja sen sävy muuttui nopeasti osin ikäväksi, mikä ei tietysti Twitterissä ole aivan epätavallista.

Joitakin päiviä myöhemmin Itä-Suomen yliopiston akateeminen rehtori Tapio Määttä twiittasi, että tutkijoiden voisi olla hyvä osallistua debattiin twiittaamalla yleistajuisesti, mitä heidän tutkimuksensa oikein käsittelee. (...)

’Sen jälkeen projekti lähti lentoon ja Twitter räjähti’, Syrjämäki kertoo Naturelle.

Syyskuun kuudennen ja yhdeksännen päivän välillä #MinäTutkin oli Suomen suosituin hashtag, suosituampi kuin #huuhkajat tai #BigBrotherFinland.”

(*Tekniikka & Talous* 12.11.)

Gaudeamus julkaisi vuonna 2015 kirjan nimeltä *Kaikkea sattuu*, johon on kerätty saman vuoden Tieteen päivien alustusten pohjalta tehtyjä artikkeleita. YP:n ex-päätoimittajalta **Matti Virtaselta** kirja oli mennyt aikanaan ohi, mutta hän oli

bongannut sen nyt ja kiinnittänyt huomionsa kirjassa YP:n nykyisen päätoimittajan **Tuukka Tammen** tekstiin ”Addiktiot ja sattuma” – ja lähetti siksi sitä koskevan seuraavan kommentin: ”Minusta jutussa pelkistyy pohjoismaisen päihdepolitiikan dilemma. Yhteiskuntapolitiikan keinot ovat ’vääjäämättömiä’: hintapolitiikalla, saatavuuden sääntelyllä, markkinoinnin ja mainonnan rajoittamisella voidaan suoraan ja ennustettavasti vaikuttaa kulutuksen tasoon ja jakautumiseen, ja sitä kautta haittoihin. Klaus Mäkelä nimitti tähän ajatteluun perustuvaa politiikkaa ’tilastolliseksi solidaarisuudeksi’, joka tuntui lyövän läpi 1970- ja 80-luvuilla.

Länsimainen ajattelu ja myös kaikki addiktioteoriat, joita Tuukka käy artikkelissaan läpi, lähtevät yksilön riskistä addiktoitua, ja vaikka niiden tulokset ovat erilaisia, mikään niistä ei kykene ennustamaan, addiktoituu jokin yksilö vai ei – koska niin monet sattumanvaraiset kuviot puuttuvat peliin. Ja tähän perustuu myös perinteinen kansanomaisen addiktioajattelu: ’Ei millään saatavuuden sääntelyllä ole mitään merkitystä, koska viinanhimoinen hankkii juomansa aina tavalla tai toisella’. Mitä enemmän yhteiskunta on ’yksilöitynyt’, sitä enemmän tämä ajattelu valtaa (taas) alaa. Jo Klaus suri sitä, ettei tilastollisella solidaarisuudella tunnu enää olevan sosiaalista tukea.

Tämä Tuukan artikkelin loppulause kiteyttää minusta hienosti tämän kaksoisvalituksen: päihdepolitiikassa ’kyse on sattuman yhteiskunnallisesta säätelystä.”

”Tääl naiset marssii inttiin
Johtaa firmoja ja nousee parlamenttiin
Jäätävä myrsky nousee ku kerrotaan
Et maailmas uudet tuulet tuulee”

Sanat ovat **Benjamin Peltosen** kappaleesta BOOMERi, jonka pääministeri Marin jakoi Instagramissa, hymyili kuvassa ystävänsä Ilmari Nurmisen (sd.) kanssa. ”Hei, boom – boom – boomeri, jäitä hattuun, ota coolimmin!”, kaikui kertosa.

Tästäkö myrsky nousi. Ja myrskyn silmäkulmassa käytiin vilkas keskustelu buumeri-terministä: eikös kyse ole sodanjälkeisistä suurista ikäluokista, huomauttavat monet. Ei, nykyinen käytötapa viittaa kaikkeen jämähtäneeseen ajatteluun, suurin piirtein samaan kuin ”kalkkis” aiemmin, vastasivat toiset. Ja niin edelleen.

Oli niin tai näin, buumeri-puhe on täällä ja sitä myötä myös keskustelu sukupolvieroista. Helsingin Sanomissa 14.11. toimittaja **Katja Martelius** tilitti 70-luvulla syntyneen sukupolvikokemusta. ”Meidän aikamme ei tullut koskaan. Ensimmäinen tuli lama ja sitten toinen lama. Buumerit eivät luopuneet työpaikeistaan, eikä heidän jälkeensä ollut enää varaa hyvinvointiyhteiskuntaan. Pala palalta se suli kaikki pois.”

Kolumni toi mieleen Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä 14 vuotta sitten julkaistun kirjoituksen ”Sukupolvet Stakesissa”, jossa Marteliuksen ikäto-

verit, silloisen Stakesin ja nykyisen THL:n tutkijat **Timo Kauppinen** ja **Helka Raivio** kirjoittivat omasta lamakokemuksestaan: ”Aikuistumisen kynnyksellä koko maailma tuntui synkkenevän, ja ympärillä olikin yhtäkkiä ahdistusta ja leipäjonoja. Lama jätti jonkinlaisen pysyvän epävarmuuden tunteen: jos asiat alkavat mennä mukavasti, kohta on varmaan uusi romahdus edessä.”

Vain päivä Marteliuksen kolumnin jälkeen (HS 15.11.) samaisessa päivälehdessä **Pekka Torvinen** nosti esiin sukupolven ongelmallisuuden analyttisenä näkökulmana. Keskeisenä pulmana on, että lähemmässä tarkastelussa eri ikäisten välisiä eroja suurempia ovat erot samaan ikäryhmään kuuluvien kesken. Torvinen ja hänen haastattelemansa sosiologi **Semi Purhonen** kuitenkin toteavat, että sukupolvi on kuitenkin kiinnostava tutkimuskohde kokemuksellisenä tosiasiana: ”Missä määrin ihmiset sitten kuitenkin samaistuvat johonkin sukupolveen ja pitävät itseään osana jotain tiettyä kulttuurista sukupolvea, on avoin kysymys ja sitä myös voi tutkia empiirisesti. Voi jopa olla hyvästä, jos ihmiset pystyvät sukupolviajattelun avulla suhteuttamaan omia elämäkokemuksiaan historiallisia muutoksia vasten.”

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.